

بررسی حقوقی سهام عدالت

(نقد نه‌ای نوین در عرصه خصوصی‌سازی و بخش تعاون ایران)

مؤلف

زینب فلاح نقی

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

سرشناسه	: فلاح تفتی، زینب
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی حقوقی سهام عدالت: (تجربه‌ای نوین در عرصه خصوصی‌سازی و بخش تعاون ایران)/ زینب فلاح تفتی.
مشخصات نشر	: تهران: جاودانه، جنگل، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۱۷۸-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: (تجربه‌ای نوین در عرصه خصوصی‌سازی و بخش تعاون ایران).
موضوع	: سازمان خصوصی‌سازی. طرح توزیع سهام عدالت
موضوع	: درآمد - - توزیع - - قوانین و مقررات - - ایران
موضوع	: خصوصی‌سازی - - قوانین و مقررات - - ایران
موضوع	: ایران - - سیاست اقتصادی - - قوانین و مقررات
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۱، ۴۰/ف۸، KM۲۵۴
رده‌بندی دیویی	: ۳۳۹/۳۲۰۵۵۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۲۲۴۶۳

چاپ اول

عنوان کتاب: بررسی حقوقی سهام عدالت

تألیف: زینب فلاح تفتی

ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل

ناظر فنی: امین لشکری

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۱

قطع و تیراژ: رقعی، ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۸-۱۷۸-۶

تلفن: ۰۶۶۴۸۲۸۳-۰۶۶۴۸۶۱۱۵-۰۲۱ <http://www.junglepub.org>

۰۳۱۱-۳۲۰۵۰۶۷-۳۲۰۳۸۰۰-۹ [email://Info@junglepub.org](mailto:Info@junglepub.org)

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

مقدمه

بخش اول

فصل اول: خصوصی سازی و روشهای مختلف آن در کشورها..... ۳

گفتار اول: مفهوم خصوصی سازی و عوامل مؤثر بر انتخاب روشهای مختلف آن.. ۴

۱- اهداف دولت از خصوصی سازی..... ۶

۲- ساختار شرکت دولتی..... ۶

۳- موقعیت مالی و وضع سودآوری شرکت دولتی..... ۷

۴- موضوع فعالیت شرکت..... ۷

۵- میزان توسعه بازار سرمایه..... ۸

گفتار دوم: روشهای خصوصی سازی..... ۹

۱- خصوصی سازی همراه با واگذاری مالکیت..... ۱۰

۱-۱- عرضه عمومی تمام یا قسمتی از سهام شرکت دولتی..... ۱۰

۱-۲- عرضه محدود سهام شرکت دولتی (فروش خصوصی سهام)..... ۱۲

۱-۳- مشارکت بخش خصوصی در شرکت دولتی..... ۱۵

۱-۴- فروش داراییهای شرکت دولتی..... ۱۵

۱-۵- تجزیه شرکت دولتی..... ۱۶

۱-۶- فروش شرکت به کارکنان و مدیران..... ۱۸

۱-۷- خصوصی سازی کوپنی..... ۱۹

۲- خصوصی سازی بدون واگذاری مالکیت..... ۲۱

۲-۱- روش پیمان مدیریت..... ۲۲

۲-۲- روش اجاره..... ۲۳

۲-۳- قرارداد پیمانکاری..... ۲۴

گفتار سوم: بررسی خصوصی سازی کوپنی در چند کشور منتخب..... ۲۵

۱- جمهوری چک..... ۲۵

۲۰	۲- روسیه
۳۴	۳- لهستان
۳۸	۴- رومانی
۴۳	فصل دوم: طرح توزیع سهام عدالت در ایران
۴۳	گفتار اول: سابقه پیشنهاد طرح
۴۷	گفتار دوم: اهداف دولت از توزیع سهام عدالت
۴۹	گفتار سوم: مشمولان طرح توزیع سهام عدالت
۵۱	گفتار چهارم: ارکان طرح توزیع سهام عدالت
۵۲	۱- ستاد مرکزی توزیع سهام عدالت
۵۳	۲- هیئت واگذاری
۵۶	۳- سازمان خصوصی سازی
۵۷	۴- شرکت کارگزاری سهام عدالت
۵۹	۵- شرکت سرمایه گذاری استانی
۶۱	۶- شرکت تعاونی عدالت سپهرستانی
۶۲	۷- کانون شرکتهای سرمایه گذاری استانی
۶۳	۸- ستادهای استانی
۶۴	۹- وزارت تعاون و اداره کل تعاون استانها
۶۴	گفتار پنجم: فرایند اجرایی طرح توزیع سهام عدالت

بخش دوم

۷۳	فصل اول: حقوق غیرمالی دارنده سهام عدالت
۷۳	گفتار اول: حق عضویت
۷۷	گفتار دوم: حق اخذ تصمیمات
۷۷	۱- حق اخذ تصمیمات در قالب مجامع
۷۷	۱-۱- حق حضور اعضا در جلسات مجامع و حق توکیل
۸۰	۱-۲- حق اطلاع اعضا شرکت و حق رأی
۸۴	۱-۳- حق دعوت از اعضا برای تشکیل مجامع

۲- حق اخذ تصمیمات در قالب هیئت مدیره و مدیرعامل.....	۸۵
گفتار سوم: حق نظارت.....	۹۱
۱- حق نظارت از طریق مجامع.....	۹۱
۲- حق نظارت از طریق بازرس.....	۹۶
۳- حق نظارت مستقیم عضو، شکایت و اقامه دعوی.....	۹۹
فصل دوم: حقوق و تعهدات مالی دارنده سهام عدالت.....	۱۰۷
گفتار اول: حق انتقال.....	۱۱۰
۱- انتقال سهام شرکتهای تعاونی عدالت شهرستانی.....	۱۱۰
۲- انتقال سهام شرکتهای سرمایه گذاری استانی.....	۱۱۶
گفتار دوم: حق دریافت سود.....	۱۲۶
۱- اندوخته قانونی.....	۱۲۸
۲- سود قابل تقسیم.....	۱۲۹
گفتار سوم: حق دارندگان سهام عدالت نسبت به سرمایه شرکت تعاونی عدالت شهرستانی.....	۱۳۵
۱- حق تقدم در خرید سهام جدید.....	۱۳۵
۲- حق دریافت حقوق و مطالبات عضو با لغو عضویت.....	۱۳۷
۳- حق تملک سرمایه شرکت پس از انحلال شرکت و طی تشریفات.....	۱۴۰
گفتار چهارم: حدود مسئولیت و تعهدات مالی.....	۱۴۳
۱- حدود مسئولیت.....	۱۴۳
۲- تعهدات مالی.....	۱۴۴
گفتار پنجم: تغییرات قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران در طرح توزیع سهام عدالت.....	۱۴۸
۱- عدم پرداخت سود تا تأدیه کامل اقساط معوقه.....	۱۴۸
۲- کاهش مهلت پرداخت و تغییر در نحوه برداشت از وثیقه.....	۱۵۰
۳- تخفیف و میزان آن.....	۱۵۱
نتیجه و پیشنهاد.....	۱۵۵
فهرست منابع.....	۱۶۵

مقدمه

اقدامات دولت در خصوص واگذاری سهام شرکتهای دولتی و وابسته به دولت در قالب خصوصی سازی در عمل از سال ۱۳۷۰ آغاز گردید. در سال ۱۳۷۳ قانون نحوه واگذاری سهام دولتی به ایارگران و کارگران تصویب شد. تبصره ۴۱ قانون برنامه دوم توسعه نیز به عنوان مکمل قانون مزبور تصویب گردید. در قانون برنامه سوم توسعه در دو فصل دوم و سوم و طی ۲۳ ماده، نحوه سامان دهی شرکتهای دولتی و واگذاری سهام متعلق به وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی مشخص شده است که از آن به عنوان برنامه خصوصی سازی یاد می شود. اصول واگذاری شرکتهای دولتی در برنامه چهارم توسعه نیز در واقع بر اساس همان فرایند واگذاری در برنامه سوم توسعه بنا شده است. با این حال می توان عنوان کرد که طی سالهای ۱۳۷۰ به بعد، علی رغم تمام تلاشها و تأکیداتی که مسئولان اجرایی و قانونگذار کشور جهت واگذاری فعالیتهای تصدیگری دولت و کاهش حجم و اندازه آن داشته اند، هر سال بر حجم و گستره فعالیت شرکتهای دولتی افزوده شده است. به این ترتیب دولت به منظور سرعت بخشیدن به فرایند واگذاری سهام شرکتهای دولتی، طرح توزیع سهام عدالت را در دستور کار خود قرار داد. مقدمات اجرای طرح توزیع سهام عدالت با «تصویب آیین نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی از طریق گسترش سهم بخش تعاون بر اساس توزیع سهام عدالت» در سال ۱۳۸۴ فراهم گردید؛ البته هیئت وزیران به منظور رعایت نکاتی که از سوی مقام

معظم رهبری در خصوص نحوه اجرای طرح توزیع سهام عدالت در ابلاغیه موضوع بند "ج" از سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی اشاره کردند، مصوبه دیگری در تاریخ ۱۳۸۵/۸/۲۸ تصویب نمود؛ سپس قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه و اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تغییراتی را پیرامون طرح توزیع سهام عدالت ایجاد نمود که نخستین قانون مصوب مجلس شورای اسلامی با موضوع سهام عدالت می‌باشد. پس از آن امکان اجرایی شدن قانون مذکور را با تصویب مقررات و آیین‌نامه فراهم آوردند. اخیراً نیز تصویب قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰) مشمول آخرین تحولات مربوط به طرح توزیع سهام عدالت می‌باشد.

با توجه به جدید بودن طرح مذکور و قوانین و مقررات آن، که در مدتی طولانی و متمادی به تصویب رسیدند، در نتیجه ارکان و شاکله طرح از سوی حقوق‌دانان مورد بررسی قرار نگرفته است و صرفاً اقتصاددانان به تحلیل آثار اقتصادی اجرای نادرست آن پرداخته‌اند.

لذا آنچه که باعث انتخاب این موضوع جهت تدوین کتاب گردید، ضرورت آشنایی با حقوق و تعهدات دارندگان سهام عدالت به عنوان خیل عظیمی از جمعیت کشور بود که آشنایی ایشان با حقوق و تعهداتشان به کاهش ریسکهای اقتصادی طرح به عنوان یکی از روشهای منتخب خصوصی‌سازی در کشور کمک نموده و بار دیگر رسالت حقوق‌دانان را فارغ از منازعات سیاسی در آشنایی اشخاص با حقوق و تعهداتشان؛ چون طبیعی برای جامعه و مهندسی کمککار برای مجموعه حکومت در اصلاح طرحهای اجرایی مختلف به انجام می‌رساند.

از آنجا که حقوق و تعهدات دارندگان سهام عدالت در بستر شرکتهای پیش‌بینی شده در طرح، قابلیت بررسی دارد؛ لذا به معرفی و توصیف طرح توزیع سهام عدالت با بیان اهداف، ارکان و فرایند اجرایی آن می‌پردازیم و با عدالت به آنکه طرح توزیع سهام عدالت به عنوان یک روش از میان روشهای مختلف خصوصی‌سازی که توسط دولت اجرا می‌گردد، معرفی شده؛ در نتیجه ضرورت آشنایی با مفهوم و روشهای گوناگون خصوصی‌سازی نیز مبرهن است.

این کتاب در دو بخش تنظیم می‌گردد که در بخش اول به بیان مفهوم خصوصی‌سازی، روشهای مختلف اعمال آن و توصیف کلیت طرح توزیع سهام عدالت و در بخش دوم نیز به بررسی و تبیین حقوق و تعهدات مالی و غیر مالی دارنده سهام عدالت می‌پردازیم.

زینب فلاح نفتی